

78.1 Den fremtidige pesticidesituation for dansk frøproduktion

I de kommende år kan det forventes, at flere pesticider vil forsvinde som følge af, at EU lovgivningen vil begynde at have effekt. Det vil påvirke ikke bare dansk frøproduktion men hele planteproduktionen i Danmark.

Professor Per Kudsk
Aarhus Universitet
per.kudsk@agro.au.dk

Baggrund

Dansk landbrug herunder frøavl har været udfordret i flere år, når det drejer sig om adgangen til effektive pesticider. Hidtil har de fleste restriktioner været et resultat af den nationale lovgivning og især de skærpede kriterier i forbindelse med vurderingen af risikoen for grundvandsforurening, hvor de danske kriterier afviger fra kriterierne i de øvrige EU-lande. I Danmark er der skærpede krav vedrørende persistens og nedbrydningsprodukters mobilitet i jorden. Det er f.eks. årsagen til, at mange af sulfonyleurea midlerne er godkendt i reducerede doseringer, og at der er regler for, at visse midler ikke må anvendes i den samme vækstsæson. Det er imidlertid muligt at søge en tidsbegrænset dispensation til pesticider, som indeholder aktivstoffer, som ikke er godkendt i EU eller i Danmark. Det er årsagen til, at spinatfrøavlerne i flere år har haft adgang til Asulox.

Med implementeringen af Forordning 1107/2009 i 2011 blev der indført et system, som populært sagt deler pesticiderne op i "de gode, de onde og de grusomme".

Førstnævnte, som der desværre ikke er så mange af, opfylder alle kriterierne og kan uden videre godkendes. Den anden gruppe opfylder også kriterierne, men på nogle punkter er de tæt på ikke at opfylde kriterierne. Disse pesticider, som benævnes "kandidater for substitution", vil man fra EU's side gerne have fjernet fra markedet, hvis der findes mere sikre alternativer. I forbindelse med en fornyet godkendelse skal der i hvert EU land udføres en "comparative assessment" med henblik på at undersøge, om der i det pågældende land findes alternativer.

Den sidste gruppe opfylder ikke et eller flere af de såkaldte afskæringskriterier for sundhed og miljø, eller der kan ikke anvises "sikre anvendelser" for produktet, og de vil blive nægtet

godkendelse. Hvis de flader på afskæringskriterierne, vil der ikke blive lavet en egentlig risikovurdering af de foreslåede anvendelser.

Effekten af Forordning 1107/2009 begynder nu at kunne ses, og der er ingen tvivl om, at EU lovgivningen i de kommende år vil få en stigende indflydelse på udbuddet af pesticider i Danmark.

"Kandidater for substitution" og "comparative assessment"

I januar 2015 udsendte EU Kommissionen en liste over "kandidater for substitution" med 77 aktivstoffer, hvoraf 18 p.t. er godkendt i Danmark (Tabel 1).

Tabel 1. Aktivstoffer godkendt i Danmark som er på EU Kommissionens liste over "kandidater for substitution".

Aclonifen	Diquat	Mechlorprop	Pendimethalin	Thiacloprid
Cyprodinil	Epoxiconazol	Metconazol	Pirimicarb	Triasulfuron
Difenoconazol	Fludioxonil	Metsulfuron-methyl	Propiconazol	
Diflufenican	Lambda-cyhalothrin	Paclbutrazol	Tebuconazol	

For alle produkter, der indeholder et eller flere af aktivstofferne i Tabel 1, skal der laves en "comparative assessment". I Danmark er det besluttet at følge den guideline, som EPPO har udarbejdet. Der er tale om en trinvis vurdering, hvor man i forbindelse med hvert trin skal afgøre, om der findes ligeværdige alternativer. Hvis det ikke er tilfældet stopper vurderingen. Første trin er en vurdering af, om der findes ikke-kemiske eller kemiske alternativer. Hvis svaret er ja, er de næste trin at vurdere, om de er ligeværdige alternativer. Hvis det er tilfældet inddrages forhold som resistens og mindre anvendelser. Såfremt konklusionen er, at der er alternativer, skal der foretages en vurdering af, om en substitution med disse medfører målelige miljø- og sundhedsmæssige fordele.

Som følge af, at antallet af alternative pesticider i Danmark i de fleste tilfælde er lavere end i andre EU lande som følge af den mere restriktive godkendelsesprocedure, er det ikke sandsynligt, at "comparative assessment" vil resultere i et større tab af pesticider, men disse pesticider vil blive godkendt for en kortere periode end andre pesticider.

Aktivstoffer som ikke opfylder kriterierne

Et aktivstof, som ikke opfylder kriterierne for godkendelse herunder de såkaldte afskæringskriterier, kan som udgangspunkt ikke godkendes. Med hensyn til afskæringskriterier har interessen især samlet sig kriterierne for hormonforstyrrende effekter, som ikke var på plads, da Forordning 1107/2009 trådte i kraft. Man har derfor arbejdet med nogle foreløbige kriterier, og med udgangspunkt i disse har det været forventningen i både den agrokemiske industri og landbruget, at en lang række pesticider ville blive forbudt inklusiv flere af triazolfungiciderne. I juni 2016 spillede EU Kommissionen ud med et forslag til kriterier, som vurderes af Miljøstyrelsen til at være mindre restriktiv end de kriterier, der har været anvendt indtil videre. Vurderingen er dog stadig, at kriterierne for hormonforstyrrende ville hindre godkendelsen af flere pesticider, når de skal genvurderes.

Hvis et aktivstof ikke kan godkendes i EU, er der mulighed for at søge om godkendelse i en kortere årrække (op til 5 år), hvis forbuddet mod pesticidet resulterer i "en alvorlig fare for

plantesundheden". Der har været stor usikkerhed om, hvad der menes med dette, men i øjeblikket er EFSA, som er EU's fødevarerikkerhedsagentur, ved at fastlægge regler for de procedurer, der skal følges. Med baggrund i de hidtidige erfaringer kan det konkluderes, at der fra EFSAs side er lagt op til en meget omfattende procedure, hvor hvert enkelt medlemsland vil skulle dokumentere entydigt, at der er behov for det pågældende pesticid. Dette ligger i tråd med tidligere udmeldinger fra EU Kommissionen, at disse dispensationer skal være undtagelsen og ikke reglen. En eventuel godkendelse skal ledsages af en udfasningsplan, som skal sendes til EU Kommissionen.